

VITAFÓRUM

A Magyarhoni Földtani Társulat a Földtani Közöny hasábjaira a jövőben alaposabb tájékoztatást adva, s annak megvitatása révén fokozottabban tájékozódni kíván a tagságtól a magyar földtant érintő időszerű kérdésekről. Cél az, hogy a tagság ne csak megismerje ezeket, hanem véleménynyilvánításával aktív segítséget is adjon a megoldáshoz.

Ennek megvalósítása és majdan kiszélesítése érdekében *vitaforumként új rovat* nyílik a Földtani Közönyben. Ez a nyilvános fórum lehetőséget ad azok bekapcsolódására is, akik munkahelyi vagy egyéb kötöttségek miatt személyesen csak ritkábban tudnak résztvenni rendezvényeinken.

Biztosak vagyunk abban, hogy a magyar földtan számos kérdése a geológusok sokkal szélesebb körét foglalkoztatja és érinti, semhogy néhány személyre, vagy természetüknél fogva szűk körű bizottságokra lehetne korlátozni azt a kört, amelyekben állást foglalhat, véleményét kifejezheti. Ha a nyilvánosság előtt van mód e kérdések ismertetésére, az illetékes szervek is sokkal szélesebb alapozottságú döntéseket hozhatnak. Sok tagtársunktól kaphatunk jó ötleteket, értékes tapasztalatokat. Bízunk benne, hogy az egész földtan látja hasznát majd e módszernek. Címül a „vitaforumot” azért választottuk, mert ha van téma, itt fel lehet vetni, ha van hozzászólás itt nyilvánosságra lehet hozni. Ha nincs, akkor a rovat szünetel mindaddig, míg valaki érdemi problémát nem tesz közzé.

Elsőként a *földtani könyvkiadás* hosszútávú programjának kialakításáról közlünk vitaindító cikket. A tanulmányt szerzője eredetileg a Magyar Tudományos Akadémia Földtani Tudományos Bizottságának felkérésére készítette múlt év októberében, s azt ez év januárjában mind a Földtani, mind a Geokémiai Tudományos Bizottság megvitatta. Az elhangzott vélemények alapján átdolgozott anyag kerül most tagságunk elé hangsúlyozva, hogy ez továbbra is a szerző egyéni véleményét tükrözi, s nem szükségszerűen azonos a bizottságok álláspontjával. Kérjük olvasóinkat, hogy a cikk áttanulmányozása után 1978. december 31-ig írják meg véleményüket a következőkről:

- helyesnek tartják-e a hosszútávú földtani könyvkiadás közölt koncepcióját, ill. mivel kívánják azt kiegészíteni, módosítani,
- milyen művek megjelentetését tartják szükségesnek saját munkájukhoz, vagy általában a földtani munkához,
- jelöljenek meg fontossági sorrendet az előzők között kiemelve, hogy mely munkákat tartják a legsürgetőbbnek,
- milyen könyvek megírására tudnának saját maguk is vállalkozni, vagy
- milyen művek egyes fejezeteinek megírását, összeállítását tudnák vállalni egyénileg vagy társszerzőként,

- milyen szerzőket (szerzői kollektívákat) ajánlanának az egyes művek megírására vagy szerkesztésére,
- milyen korszerű külföldi művet ajánlanak lefordításra az érdeklődésükbe tartozó tárgykör(ök)-ben.

Fentiekben kívül természetesen örömmel fogadunk bármilyen más vonatkozású reagálást is a tárgyra vonatkozóan, sőt akár arról is, milyen kérdések hasonló nyilvános megvitatását tartják szükségesnek, ill. időszerűnek tagjaink.

A Társulat számít a tagság aktivitására. Minden beérkezett javaslatot megvizsgál, és megfelelő előkészítés után nyilvános vita formájában is napirendre tűzi a kérdéseket.

Tagságunk válaszait előre is köszöni a

Szerkesztőbizottság

Elgondolások

A hazai földtani könyvkiadás hosszútávú programjának kialakítására

I.

A földtan egyes tudományterületeit felölelő szak- és kézikönyvek kiadásáról — néhány elismerésre méltó kivételtől eltekintve — tulajdonképpen csak a felszabadulás óta beszélhetünk. Az ide sorolható műveket az irodalomjegyzék tartalmazza.

A felszabadulás utáni szakkönyvkiadás megoszlása mind időben mind tárgykörben meglehetősen egyenetlen. Az ismételt kiadásokat most figyelmen kívül hagyva a megjelent 27 mű harmada, 9 könyv 1950–55 közt jelent meg. Ezt a könyvben gazdag időszakot azonban sovány évek követték: 1956 és 1965 közt mindössze 3 mű jelent meg, majd 1966–70 közt $7\frac{1}{2}$, 1971-től napjainkig pedig újabb $7\frac{1}{2}$. A szakirodalmi művek számában mérhető visszaesés természetesen jóval kisebb, hiszen a monografikus jellegű művek száma vitathatatlanul nőtt; a számok azonban jelzik, hogy a földtani szak- és kézikönyvek kiadásának kezdeti lendülete már az első öt-hat év után élesen megtört.

A könyvek tárgykörét áttekintve szemlátomást megállapítható, hogy a földtan nagy területein egyáltalában nem rendelkezünk szakkönyvekkel. Különösen feltűnő a közzetani, szedimentológiai, tektonikai, földtani térképezési, nemkülönben teleptani — köztük pl. szénhidrogénföldtani —, nyersanyagkutatói és gazdaságföldtani művek hiánya, ill. minimális száma. Aligha tévedünk, amikor azt mondjuk, hogy azokon a szakterületeken a leg-sürgősebb a feladat megoldása, amelyeknek megfelelők magyar nyelvű szakmunkák.

Ha a földtani könyvkiadás hosszútávú programjára reális koncepciót kívánunk kidolgozni, mindenekelőtt abból kell kiindulnunk, amink van, s hogy ebből mi az, ami jelenleg is elérhető, azaz kereskedelmi, tehát nem antikvár forgalomban megvásárolható. Ezzel kell szembeállítanunk azt, hogy mire van igény. Ennek elbírálásakor természetesen nem hagyhatjuk figyelmen kívül, kinek a számára szükségesek a földtani szak- és kézikönyvek. A kettő összevetéséből automatikusan adódik, mi az, amit perspektívában célul lehet kitűzni.

A felszabadulás óta elkészült földtani tárgyú szak- és kézikönyvek jegyzékének összeállításakor nem vettem figyelembe a csupán a szakemberek kisebb részét érintő (érdeklő) mégoly értékes, de jellegükénél fogva eleve speciális tárgykörű monográfiákat, valamint az egyetemi, ill. különböző továbbképzési jegyzeteket, mivel ezek nincsenek közforgalomban, s így csupán a szakemberek szűkebb köre számára — s rendszerint csak voltak — hozzáférhetők. Más kérdés, hogy célszerű lenne összeállítani és publikálni a felszabadulás óta megjelent ilyen jellegű művek lehetőleg teljes jegyzékét. Bizonyára sok hiányt lehetne ezek révén is pótolni. Ez egyébként azért is hasznos lenne, mert a szakemberek jelentős része érthetően nem is tud rólok.

A másik kérdés: kinek az igényeit kell figyelembe venni, ki fogja az adott könyvet használni. Megítélésem szerint elsősorban a legszámosabb, de szakirodalommal a legmostoháb-

ban ellátott geológusokét, akik az üzemi, ill. terepi, valamint anyagfeldolgozó feladatok dandárját végzik. Szűkebb kutatási területek kutatóitól inkább elvárható, hogy a megfelelő nyelvet elsajátítva közvetlenül a valamelyik világnyelven írt szakmunkákhoz nyúljanak vissza. A geológusok számra alighanem lényegesen nagyobb része azonban egyrészt objektíve nincs ilyen helyzetben, másrészt szubjektíve is nehezebben követelhető ez meg tőlük.

Ennek megfelelően elsősorban a földtan egyes tudományterületeit átfogó szak-, kézi-, de akár tankönyvek kiadására kívántam logikusan megindokolható és egységes koncepciót kidolgozni. Ezekre kell majd programot, majd ennek kialakítása után kiadási tervet kidolgozni, s remélhetően meg is valósítani.

Ez nem azt jelenti, mintha a jövőben tagadnánk a különböző monografikus művek indokoltságát, sőt szükségességét. Ezek azonban sokkal kevésbé tervezhetőek, s íróik a szakma olyan — jó értelemben vett — megszállottjai, akik szinte „hobbiból” úgy is megírják ezeket a műveket. Mederbe kellene azonban terelni és rendszeres üggyé tenni a földtani szakkönyvkiadás dolgát.

A távlati kiadási koncepció másik alapja az, hogy a földtan — előzők alapján meghatározott, ill. kiválasztott — minden jelentős területe kb. 10 év alatt, ill. mivel a következő 2–3 év kiadási tervén nagyjából már úgysem lehet változtatni, kb. 1990-ig le legyen fedve megfelelő szakkönyvvel. Ebben a vonatkozásban közömbös, hogy ki adja ki az adott művet, az Akadémiai, Műszaki vagy a Tankönyvkiadó, esetleg a MÁFI vagy a Földtani Társulat stb. Másodrendű jelentőségű az is, hogy nagy példányszámú, reprezentatív kiadványra van-e szükség, vagy elégedjünk meg egyszerűbb kivitell, szinte gyorskiadásnak tekinthető szerényebb kiállítású, kisebb példányszámú, háziyomdában előállítható testesebb broszúra adott esetben szinte sokszorosítással kiadásával. Nem differenciálja a javaslat a műveket olyan szempontból sem, hogy azok tudományos, kézi- vagy tankönyv jellegűek-e, bár megítésem szerint általában felsőfokú szak- és kézikönyv-jellegű művek kiadását lenne indokolt célul kitűzni. A lényeg az, hogy a hiány, ill. az igény ki legyen elégtve, mégpedig a realitások megszabta lehetőségekhez képest minél előbb.

Nem tér ki a kidolgozott koncepció a geofizikai művekre — ennek megítélésére más szakterület hivatott —, s nem foglalkozik a földtani ismeretterjesztés mégoly fontos (és jogos) könyv-igényeivel sem.

Biztosan állíthatjuk, hogy a következőkben vázolt könyvkiadási koncepció megvalósulása a szakmai továbbképzés (posztgraduális képzés) gondjainak megoldásában is alapvető segítséget jelentene. Ez azonban olyan nagy volumenű, méginkább azonban fontosságú témacsoport, hogy önmagában is külön részletes kifejtést és hasonló megvitatást igényelne.

A egész elgondolás alapvető célja egyébként az, hogy a földtani szakkönyvkiadás eddig tapasztalható meglehetősen ötletszerűségét a tényleges — vagy szerényebben fogalmazva: egyelőre az általam annak vélt — igények alapján meghatározható hosszú távú elgondolások figyelembevételével kialakított tervszerűség váltsa fel. Az elmaradás pótlására 10, ill. 13 évet jelölnek meg. A továbbiakban azt lenne helyes célul kitűzni, hogy mintegy 10–15 évenként folyamatosan kerüljön sor a megfelelő szakterületek irodalmi anyagának felújítására.

Az első pillanatban — főleg a szakkönyvkiadás elmúlt évtizedekbeli ütemét nézve — mindezek a célkitűzések talán túlzottnak tűnnek, s félő, hogy szinte már meghaladják a realitások határát. LENIN biztat azonban arra, hogy álmodozunk kell. Látnunk kell, ki kell tűznünk a végső célt, ha mégoly távolinak tűnik is ez, mert enélkül meg sem kísérelhetjük a megvalósítását. S ha van cél, megvan az a központi elgondolás, mely köré és melynek érdekében csoportosíthatjuk és mozgósíthatjuk erőinket. Ha pedig figyelembe vesszük, hogy egy-egy tétel nem feltétlenül nagy példányszámú, díszes kiadású könyvet takar, hanem esetleg csak sokszorosított gyorskiadás, az igények teljesíthetőségének realitása sokkal meggyőzőbb lesz.

II.

Az előzők előrebocsátásával a földtani szak- és kézikönyv-kiadás hosszútávú programjának kialakítását a következőkben kifejtett koncepció szerint ajánlom megfontolásra:

1. *Alapozó szakirodalom*

- 1.1. Matematika geológusok számára
- 1.2. Fizika geológusok számára
- 1.3. Kémia geológusok számára
- 1.4. Közgazdaságtan geológusok számára

A természettudományok általános matematizálódását, mind egzaktabbá válását figyelembe véve ilyen kézikönyvek kiadása szinte elkerülhetetlenül szükségesnek látszik. Ezek a kézikönyvek természetesen nem pótolnák az egyetemi fizikai, kémiai, matematikai és közgazdasági oktatást, sőt az ilyen ismeretek egyetemi szintű elsajátítását feltételezve foglalkoznának a tudományok speciálisan földtani vonatkozású (alkalmazású) részeinek elmélyítésével, részletezésével és tudományos apparátusának elsajátításával.

2. Ásvány- és kőzettan, geokémia

2.1. Terepi ásvány- és kőzethatározó. Ez az egyik legsürgősebben elkészítendő munkának tűnik.

2.2. Geokémia. A hasonló tárgyú kézikönyv (14)* ma már hozzáférhetetlen. Új, átdolgozott kiadása lenne célszerű. A műnek természetesen magában kellene foglalnia az általános és szerves, valamint a szerves és biogeokémiát, sőt lehetőleg a kozmogeokémiát is.

2.3. Megfelelő szakkönyvek rendelkezésre állnak

— ásványtan (10).

— ásványtani praktikum (17)

— kőzettani praktikum (26). Meggondolandó azonban egy kifejezetten gyakorlati kőzetmikroszkópiai kézikönyv kiadása, esetleg a (26) megfelelő részeinek kiemelésével és átdolgozásával.

2.4. Hiányzik a megfelelő kőzettani szakkönyv. Célszerűbbnek tartom azonban, hogy az idetartozó ismeretek a 3. pont 3.1.—3.3. sz. műveibe építve, természetesen azok önálló részeként legyenek közreadva. Ez a megoldás biztosítaná az anyag és a folyamat egységének megvalósulását, egyszersmind az ismételések elkerülését a genetikai kérdésekben.

3. Elemző földtan (általános földtan)

A hasonló című mű (23) ma már nem hozzáférhető. Átdolgozott kiadása helyett azonban az inkább a tárgy anyagát részleteiben magukban foglaló következő munkák kidolgozását tartom célszerűnek olyan meg gondolással, hogy ezeknek a földtani anyag genesisével foglalkozó részei (3.1.—3.3.) a megfelelő kőzettani ismereteket is tartalmazzzák, azaz a megfelelő szakterületeket a maguk teljes komplexitásában mutatják be. Ennek megfelelően teljes mértékben ki kell elégíteniük a genetikai petrológia követelményeit is.

3.1. Üledékföldtan (szedimentológia), beleértve a litológiát és a faciológiát is

3.2. Magmatizmus-vulkanizmus

3.3. Metamorfózis

3.4. Tektonika — szerkezeti földtan. E mű tartalmának megállapításakor figyelembe kell azonban venni, hogy az átfogó kérdésekkel foglalkozó, s tulajdonképpen az 5.3. korszaki szakaszait is magában foglaló munka korszerű kidolgozásban rendelkezésre áll (15).

Ezeknek a műveknek a kiadása, elsősorban a szerkezeti földtané, de a 2.4. pontban közölték alapján a kőzetrendszertant is magukban foglaló másik három kézikönyv kiadása alighanem a legsürgősebb feladatok közé tartozik.

3.5. Geomorfológia

3.6. Terepi geológia. Földtani megfigyelés és földtani térképezés, beleértve a fotogeológiát és a mesterséges holdakról végezhető földtani munkák legfontosabb elemeit is.

3.7. Földtani szerkesztések.

E két utóbbi munkának a témakörbe tartozó gyakorlati feladatok elméletét és gyakorlatát (technikáját) is tartalmaznia kellene.

A kifejezetten kőzettani vonatkozású gyakorlati kérdéseket illetően l. a 2.3. pontban közölt megjegyzést.

4. Őslénytan

4.1. A megfelelő szakkönyvek rendelkezésre állnak

— őslénytan (18)

— ősnövénytan (1,5)

— őslénytani praktikum (4)

Természetesen gondoskodni kellene arról, hogy közülük a ma, ill. időközben már nem hozzáférhető új kiadásban, ill. levonatban folyamatosan kaphatók legyenek.

4.2. Meggondolandó lenne azonban — határozói rendeltetésű — gyakorlati jellegű mikropaleontológiai kézikönyv összeállítása. Erre a célra valószínűleg valamilyen már meglévő külföldi standard munka lefordítása lenne a legmegfelelőbb, függeléként a speciális hazai vonatkozásokkal kiegészítve.

* A zárójelben levő számok az irodalomjegyzékben szereplő művek sorszámaira vonatkoznak.

5. Történeti és regionális földtan

5.1. Magyarország földtana (szerkesztés alatt)

5.2. A magyarországi földtani formációk összefoglaló kézikönyve. A rétegtani beosztásokban történt jelentős változások az egységes nevezéktan használatára érdekében igénylik ilyen mű kiadását.

5.3. Földtörténet és földfejlődés. A hasonló című mű (24) ma már nem hozzáférhető.

5.4. Ösföldrajz

5.5. Abszolút földtani kormeghatározás

5.6. Biosztratigráfia

Az 5.3.—5.6. sz. művek legélszerűbben valamely standard külföldi munka fordításaként lennének kiadhatók. Ilyen volumenű kérdések megoldására aligha lenne megfelelő erőnk, de ha mégis, ezt indokoltabb lenne a hazai feladatokra koncentrálni. A javasolt megoldást indokolja az is, hogy ezeknek a kérdéseknek a magyar vonatkozású részeit az 5.1. sz. mű tartalmazni fogja.

6. Teleptan

6.1. Genetikai (általános) teleptan

6.2. Metallogénia. (Elmélet és praktikum)

Ez a két tárgykör — főleg az ásványi nyersanyag-prognózis feladatok fokozott előtérbe kerülésével, de egyébként is — a legsürgősebben pótolandó hiányok közé tartozik.

6.3. Gazdasággeológia — regionális teleptan. Az ásványi nyersanyagok világgazdasági kérdései.

6.4. Magyarország teleptana (ha az 5.1. keretében nem valósítható meg). A (7) mű ma már nem hozzáférhető. Új kiadás esetén természetesen jelentős kiegészítésre szorul.

6.5. Az egyes ásványi nyersanyagfajták ipari és genetikai típusai, kutatása és gazdasági kérdései.

(1) Kőszéntelepek. A (13) és (20) művek ma már nem hozzáférhetőek. Új kiadásuk — több mint negyedszázad elteltével — már nem lenne célszerű. Helyettük a hazai előfordulásokra koncentrálni, de őket az általános keretekbe beillesztő, s a kőszénkutatás elméletével és gyakorlatával egyaránt foglalkozó kézikönyv megjelenése lenne kívánatos.

(2) Szénhidrogéntelepek. Hasonló tárgyú műnek csak töredéke jelent meg (9). A megfelelő mű kidolgozása folyamatban van. Megjelenése az egyik legsúlyosabb hiányt fogja pótolni.

(3) Érctelepek.

(4) Bauxittelepek. A (19) mű ma már nem hozzáférhető, a közelmúltban megjelent másik pedig (2) csak az ún. karsztbauxitokkal foglalkozik. A javasolt mű kiadásának indokoltságát illetően érvényesek a kőszéntelepekkel foglalkozó művel kapcsolatban közöltek.

(5) Nem-ércetelek. Szükséges lenne a nem-ércetek földtanát ismertető (25) mű kiegészítése, ill. átdolgozása az előfordulások ipari típusaival, valamint a kutatási és gazdasági kérdésekkel.

(6) Építőipari nyersanyagok.

(7) Felszínalatti víz.

7. Nyersanyagkutatási módszertan — alkalmazott földtan

7.1. Előkészítő kutatás, nyersanyagprognózis, felderítő kutatás (esetleg külön-külön)

7.2. Terepi geokémiai kutatás (előkutatás, felderítés). A (6) mű kiegészítése speciálisan terepi, s a felderítő kutatás megalapozására szolgáló, ill. azzal kapcsolatos kérdésekkel, ill. prognózis-vonatkozásokkal.

7.3. Előzetes és részletes kutatás

7.4. Mintavétel (elsősorban ásványi nyersanyagoké, de általában a földtani kutatási mintavétel elmélete és gyakorlata).

7.5. Ásványi nyersanyagok minősítése és felhasználási technológiájának alapjai.

7.6. A földtani kutatások tervezése és értékelése, különös tekintettel annak tudatos megalapozására, milyen földtani paraméter milyen módon és megbízhatósággal határozható meg, milyen vizsgálatok mire használhatók, ill. eredményeik hogyan értékelhetők (értelmezhetők) földtani szempontból; a vizsgálatok lényege, de azok technikai részletei nélkül.

7.7. Ásványi nyersanyagok és nyersanyagelőfordulások gazdasági értékelése

7.8. Bányaföldtan — termelési geológia

Az idetartozó kérdésekkel a (3) mű foglalkozik, de középfokú kézikönyv jellegének megfelelően eszköz-, nem pedig feladatközpontosan. A felsorolt kérdések elméletét magasszintűen, gyakorlatát az eltelt évtized tapasztalataival kiegészítve tárgyaló részmunkák sorozatára lenne szükség.

8. Alkalmazott földtan (egyéb)

8.1. Hidrogeológia. A (8) mű inkább hidrológiai jellegű. A víz geológiáját, főleg a karszt- és a rétegvizeket jelentőségüknek megfelelő teljességgel tárgyaló műre változatlanul szükség van.

8.2. Kőzetfizika.

8.3. Mérnökgeológia. Mérnökgeológusképzésünk már van, megfelelő szakkönyvünk azonban még nincs. A (27) mű inkább csak érinti a mérnökgeológiai kérdéseket. A mű az előzővel együtt is elkészíthető.

8.4. Környezeti geológia. Az embernek a modern korban betöltött földtani szerepe, ill. e hatás méretei ma már szinte feleslegessé teszik ilyen mű megjelenésének indokolását.

8.5. Matematikai geológia, beleértve a földtani adatok számítógépi feldolgozását; általában: a számítógépek használata a földtani kutatásban.

9. Általános-átfogó művek

9.1. Földtani értelmező szótár. Erre a célra szintén nem lenne indokolt hazai kutatómunkát indítani. Logikus megoldásként valamelyik hasonló célra készült külföldi mű, legcélszerűbben a szovjet földtani szótár (1973) lefordítása kínálkozik. Ezt csupán a speciálisan hazai vonatkozású címszavakkal (és esetleg ábrákkal?) kellene kiegészíteni. Növelné a szótár értékét, ha a megfelelő szakkifejezések idegennyelvű megfelelőit is közölné, pl. orosz, angol, német és francia nyelven.

A mű az egyik legfontosabb területen pótolná a hiányt.

9.2. Geonómia. A (16) előkiadás bővített és továbbfejlesztett változatának szerkesztése folyamatban van.

9.3. A földtan története. A (21) mű ma már nem hozzáférhető, s egyébként sem a teljesség igényével készült. A tárgykörben valamilyen standard külföldi munka lefordítása ajánlható.

9.4. A magyarországi földtan és az ásványi nyersanyagkutatás története. Mind a világ, mind hazánk földtanának történetét bemutató művekben szabadulni kellene a személyiségek vonzásától, s a modern történettudományi szemléletnek megfelelően sokkal inkább az általános társadalmi, gazdasági és tudományos fejlődés kereteibe illesztve kellene tárgyalni a földtan fejlődését is.

III.]

A hosszútávú földtani könyvkiadás problematikájának előzőkben kifejtett koncepciója természetesen csak a nagyszabású feladat első fázisának tekinthető.

Mivel a földtani könyvkiadás előzőkben változt programja, ill. egyelőre talán inkább koncepciója a hazai földtani szakemberek legszélesebb körét is érinti, beleértve az ebben legjobban érintett és legnagyobb létszámú, gyakorlati kérdésekkel foglalkozó ipari geológiai szolgálatokat, célszerű lenne, ha a kifejtett javaslatához hozzászólnának, s azt észrevételeikkel, megjegyzéseikkel, igényeikkel kiegészítenék. Ezzel csak nyerne a földtan hazai fejlődésének és fejlesztésének mindannyiunkat érdeklő és érintő ügye.

A társadalmi vita után lehetne és kellene a végleges és egységes álláspontot kialakítani, s ezután a második lépcsőben lehetne az egyes művek elkészítésére a megfelelő személyeket, vagy inkább munkacsoportokat kijelölni, ahol pedig ez nem lehetséges, valamilyen magasszínvonalú idegennyelvű, lehetőleg szovjet szakkönyv lefordításával gondoskodni a hiány pótlásáról. (A külföldi mű fordításának s ezen alapuló kiadási lehetőségének készenlétben tartása azért is célszerű, mert ez rendkívül természetesen hathat egyes szerzők, vagy szerzői kollektívák aktiválására!) Ezzel egyidejűleg lehetne a hozzátétőleges kiadási időtervet is elkészíteni, legalábbis 1985-ig terjedő és 1986–90. éves periódus-bontásban. Erre vonatkozóan a cikk nem foglal állást, kivéve azt a néhány helyet, ahol az adott szakterületre eső mű megjelentetésének fontosságát, ebből következő sürgősségét külön is hangsúlyozza.

A végleges álláspont kialakítása után kétféle módon, ill. úton kellene (lehetne) gondoskodni az elfogadott program megvalósulásáról:

(1) Témakörök szerint felelősöket kellene kijelölni az odatarozó művek kiadásra való előkészítésének állandó figyelemmel kísérésére. Ez a létszám a II. részben közölt beosztás elfogadása esetén legfeljebb 10 fő, tehát még az operativitás határában van. Bizonyos témakörök összevonásával azonban a létszám akár a felére csökkenthető.

(2) (Nem túlságosan nagy létszámú) közös szakmai tanácsot lenne kívánatos létrehozni az akadémiai tudományos bizottságok és a földtani kutatásban érdekelt más állami és társadalmi szervek (KFH, MÁFI, Földtani Társulat) képviselőiből. Ennek feladata lenne

gondoskodni arról, hogy a földtani szakkönyvkiadás ügye állandó feladat legyen, valamint arról, hogy a hosszútávú programot időszakosan, legcélszerűbben évenként aktualizálni (módosítani, bővíteni stb.) lehessen az újonnan kialakult helyzetnek, ill. igényeknek megfelelően.

Szerencsés esetben, vagy inkább meggondolt kiválasztással ennek a tanácsnak a tagjai jórészt azonosak lehetnek az elsőként említett szakmai felelősökkel. Ez sok átfedés, ismétlődés megelőzését lehetővé teszi.

(3) Végül gondoskodni kellene arról is, hogy a könyvkiadásban érdekelt néhány kiadó vállalat (szerv) is hozzon létre operatív bizottságot a feladatok koordinálására és megszervezésére. Ez a koordinációs bizottság az előzőkben megjelölt tanácssal tartaná a kapcsolatot, s gondoskodna arról, hogy a programból a megfelelő művek rendszeresen be is kerüljenek az éves kiadói tervekbe.

Mind ezek révén biztosítható lenne, hogy a földtani könyvkiadási program e talán ma még sokak számára utópiának tűnő koncepciója mintegy 1½ évtized alatt teljes mértékben, vagy legalábbis alapvető és legfontosabb részeiben megvalósuljon.

IV.

Az I. és II. részben hivatkozott művek jegyzéke

1. ANDREÁNSZKY Gábor 1954. Ősnövénytan. Akadémiai Kiadó, Bp. 320 o.
2. BÁRDOSY György 1977. Karsztbauitok. (Bauxittelepek karbonátos kőzetekben). Akadémiai Kiadó, Bp. 413 o.
3. BENKŐ Ferenc (szerk.) 1970. Ásványkutató és bányaföldtan. Műszaki Könyvkiadó, Bp. 451 o.
4. BOGSCH László 1968. Általános őslénytan. Tankönyvkiadó, Bp. 281 o.
5. GÉCZY Barnabás 1972. Ősnövénytan. Tankönyvkiadó, Bp. 356 o.
6. FÖLDVÁRINÉ VOGL MÁRIA 1975. A területi geokémiai kutatás elméleti és gyakorlati módszerei. A Magyar Állami Földtani Intézet alkalmi kiadványa, Műszaki Könyvkiadó, Bp. 240 o.
7. JANTSKY Béla (szerk.) 1966. Ásványtelepeink földtana. Műszaki Könyvkiadó, Bp. 316 o.
8. JUHÁSZ József 1976. Hidrogeológia. Akadémiai Kiadó, Bp. 766 o.
9. KERTAI György 1972. A kőolaj és a földgáz vegyl összetétele és keletkezése. Akadémiai Kiadó, Bp. 112 o.
10. KOCH Sándor—SZTRÓKAY Kálmán 1967. Ásványtan I-II. Tankönyvkiadó, Bp. 936 o.
11. KOVÁCS Lajos 1967. Magyarország regionális földtana. Tankönyvkiadó, Bp. 252 o.
12. PAPP Ferenc—KERTÉSZ Pál 1964. Közvetítő. Tankönyvkiadó, Bp. 384 o.
13. SZÁDE CZY-KARDOSS Elemér 1952. Szénkőzettan. Akadémiai Kiadó, Bp. 315 o.
14. SZÁDE CZY-KARDOSS Elemér 1955. Geokémia. Akadémiai Kiadó, Bp. 680 o.
15. SZÁDE CZY-KARDOSS Elemér 1968. A Föld szerkezete és fejlődése. (Bevezetés a kőzettanba). Akadémiai Kiadó, Bp. 340 o.
16. SZÁDE CZY-KARDOSS Elemér 1974. Geonómia. (Előzetes kiadás kollektív lektoráláshoz). Az MTA GKL kiadványa, Bp. 460+4 o.
17. SZTRÓKAY Kálmán—GRASSELLY Gyula—NEMECZ Ernő—KISS János 1970. 1971. Ásványtani praktikum I-II. Tankönyvkiadó, Bp. 406+500 o.
18. TELEGDÉ ROTH Károly 1953. 1959. Ősállattan. Tankönyvkiadó, Bp. 1. kiadás 816 o., 2. kiadás 513 o.
19. VADÁSZ Elemér 1951. Bauxitföldtan. Akadémiai Kiadó, Bp. 129 o.
20. VADÁSZ Elemér 1952. Kőszénföldtan. Akadémiai Kiadó, Bp. 180 o.
21. VADÁSZ Elemér 1953. A földtan fejlődésének vázlatja. Akadémiai Kiadó, Bp. 120 o.
22. VADÁSZ Elemér 1953. 1960. Magyarország földtana. Akadémiai Kiadó, Bp. 1. kiadás 402 o., 2. kiadás 646 o.
23. VADÁSZ Elemér 1955. Elemző földtan. Akadémiai Kiadó, Bp. 516 o.
24. VADÁSZ Elemér 1957. Földtörténet — földfejlődés. Akadémiai Kiadó, Bp. 848 o.
25. VÉGRÉK NEUBRANDT ERZSÉBET 1967. Neműrcék földtana. Tankönyvkiadó, Bp. 283 o.
26. VENCDEL Miklós 1959. A kőzetmeghatározás módszertana. Akadémiai Kiadó, Bp. 754 o.
27. VENDL Aladár 1950. 1953. 1957. 1962. Geológia I-II. Tankönyvkiadó, Bp. 1. kiadás 626 + 560 o., 2. kiadás, 3. kiadás, 4. kiadás

Dr. BENKŐ Ferenc